

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0510U000851

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-12-2010

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кіреева Зоя Олександрівна

2. Kireeva Zoya Oleksandrivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 19.00.01

Назва наукової спеціальності: Загальна психологія, історія психології

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 04-12-2010

Спеціальність за освітою: 7.070402

Місце роботи здобувача: Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Наукова частина

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: 65082. м. Одеса, вул. Дворянська, 2

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 41.051.07

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова.

Наукова частина

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: 65082. м. Одеса, вул. Дворянська, 2

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 15.21.51

Тема дисертації:

1. Час як детермінанта онтогенетичного розвитку свідомості
2. Time as a determinant of the ontogenetic development of consciousness

Реферат:

1. Об'єкт дослідження - розвиток темпоральної свідомості в онтогенезі. Предмет дослідження - пдинаміка репрезентацій часу як детермінанта онтогенетичного розвитку індивідуальної свідомості. Методи дослідження. У роботі використовувалися наступні методи: теоретичні методи (проблемно-логічний метод, індукція, абстрагування, узагальнення, систематизація, моделювання) застосовувалися для узагальнення теоретико-методологічних основ та експериментальних даних дослідження, розробки концептуального підходу до вивчення проблеми розвитку свідомості та побудови її ієрархічної моделі; емпіричні методи (метод визначення поняття, метод вікових зрізів і лонгitudне дослідження) дозволили виявити вікову динаміку та специфічні риси явища, що вивчалось; метод суб'єктивного шкалювання (методика семантичного диференціала), асоціативний експеримент; експериментальні методи (метод відтворення тривалості); методи математичної обробки даних (критерій (хі-квадрат) Пірсона, факторний аналіз, кластерний аналіз, методи кореляції (рангової кореляції r-Спірмена, лінійної кореляції r-Пірсона)). Наукова

новизна отриманих результатів:показана інтеграційна роль репрезентацій часу у пізнанні темпоральної дійсності індивідуальною свідомістю; створено паритетно-ієрархічну модель розвитку свідомості детерміновану репрезентаціями часу, в якій час розглядається як спосіб функціонування суб'єктивного образу світу; обґрунтовано та введено у науковий словник дефініцію "репрезентація часу"; "розвиток індивідуальної свідомості, що детермінований репрезентаціями часу"; встановлено вікові домінанти форм репрезентації часу; зафіксовано інтенсивність змін та шляхи стадіального переходу темпоральної свідомості від конкретного до абстрактного відображення у 11-11,5 років у підлітків; виділено типи розвитку свідомості за допомогою зміни темпоральних репрезентацій: ретардаційно динамічний, помірно динамічний і прогресивно динамічний; продемонстровано формування у свідомості властивостей часу у гетерохронний спосіб; встановлено різні впливи операндів та операторів на формування процесу пізнання темпоральних властивостей індивідуальною свідомістю; уточнено та підтверджено статистично покращення ступеню точності відтворення часового проміжку (перший рівень відображення часу) у процесі індивідуального розвитку; зафіксовано негативний зв'язок відносної помилки відтворення часового проміжку з загальним інтелектом; виявлено зумовленість розвитку усвідомлення темпоральної дійсності роллю досвіду в організації пізнавальної взаємодії суб'єкта зі світом при різній психофізіологічній основі, що демонструє різну ефективність інтелектуальної діяльності. Практична значущість дослідження:результати дисертаційного дослідження використані при розробці навчально-виховних, просвітницьких програм у проектуванні освітніх систем для фахівців в галузях загальної психології, викладачам ВНЗ III-IV рівня акредитації під час розробки навчальних програм і відповідного навчально-методичного забезпечення системи підготовки майбутніх психологів. Отримані результати дослідження дозволяють проводити експрес-діагностику спонтанного розвитку свідомості, спрямованої на здійснення індивідуального підходу у навчанні та вихованні ; впроваджувати рекомендації з діагностики інтелекту методом відтворення . Ефект впровадження-високий. Сфера використання вищі навчальні заклади, психологічні служби.

2. Object of research is the development of temporal consciousness in ontogeny. Subject of research is the dynamics of representations of time as a determinant of the ontogenetic development of individual consciousness. Methods of research: Theoretical methods (problem-logical method, induction, abstraction, generalization, classification, modeling) were used to summarize the theoretical and methodological bases and experimental research, development of a conceptual approach to the study of consciousness development and construction of its hierarchical model; Empirical methods: the method of definition, method of age-sections and longitudinal study, revealed age dynamics and specific features of the phenomenon under study, subjective scaling method (the method of semantic differential), associative experiment; Experimental technique is a method of recreation of duration; Methods of mathematical processing of data: Pearson's test (hi-square), factor analysis, cluster analysis, methods of correlation (rank correlation Spearman's R, linear correlation Pearson's R). The scientific novelty of the results of research: was shown the integrative role of representations of time in the knowledge of the temporal validity of individual consciousness; was created parity - hierarchical model of consciousness development which is determined by representations of time in which time is regarded as the mean of the subjective image of the world; was motivated and introduced into the scientific vocabulary definitions "representation of time," "development of individual consciousness, deterministic representations of time."; was set the age of the dominant forms of representation of time; was fixed intensity changes and phased paths of transition of temporal consciousness from concrete to abstract reflection in the 11 - 11,5 years in adolescents; the types of development of consciousness, by changing the temporal representations: retardationally dynamic, moderately dynamic and progressive dynamic; was demonstrated heterochrony formation in the minds of the characteristics of time; was set a different impact of operands and operators on the formation process of knowledge of temporal properties of individual consciousness; was clarified and confirmed statistically improvement in the accuracy of reproduction time period (the first level of reflection time) in the process of individual development; was recorded a negative connection comparatively to error of reproduction of time period with the general intelligence; was revealed the conditionality of awareness of temporal reality, the role of experience in the organization of the cognitive interaction of the subject with the world at different psycho-physiological basis of demonstrating the effectiveness

of different intellectual activity. The practical significance of the study: the results of dissertation research used in developing educational, educational programs in the design of educational systems for professionals in the fields of general psychology, teachers, universities III-IV level of accreditation during the development of training programs and appropriate training and methodological support system for training future psychologists. The results could be used in psychological practice in the form of: methodological tools of express diagnostics of spontaneous development of consciousness aimed at the realization of individual approach in training and upbringing; used recommendations for the diagnosis of the intellectual potential of the qualitative method of play. The effect of the introduction - high. The scope of higher educational establishment, psychological services.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вісковатова Тетяна Павлівна
2. Viskovatova Tetyana Pavlivna

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Титаренко Тетяна Михайлівна
2. Титаренко Тетяна Михайлівна

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Засекіна Лариса Володимирівна
2. Засекіна Лариса Володимирівна

Кваліфікація: д.психол.н., 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Коробейніков Георгій Валерійович
2. Коробейніков Георгій Валерійович

Кваліфікація: д.б.н., 03.00.13**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:**

